

Egyházfegyelem a reformátoroknál, a protestáns hitvallási iratokban, a mai gyakorlatban és a Bibliában – Bibliái értelemben egyháznak/gyülekezetnek nevezhetők-e pl. a református, evangélikus, Golgota gyülekezetek?

Az itt leírtakat kéretik a következő írásom fényében olvasni: **Biblikus gyülekezetvezetés, 2. függelék** (ld. hivo.hu/HRBGY.pdf)

0. Bevezetés: Bibliai alapok

1. Az **igaz egyház ismertetőjegyei**, ismérvei sokak szerint a következők: (1) Isten Igéjének (tisza) hirdetése, (2) a Krisztus által elrendelt sákramentumok/szentségek/rendelések (úrvacsora és keresztség/bemelés) helyes kiszolgáltatása, (3) a (megfelelően gyakorolt) gyülekezeti vagy *egyházfegyelem*. Magam megfordítanám a sort, mivel a Biblia szerint a *helyes gyakorlat fontosabb, mint a helyes teológia*, bár a kettő nyilván összefügg (Mt 7,17-27; 25,31-46; Róm 2,5-14; 2Kor 5,10; Jak 1-2); és az ApCsel 2,42 alapján kiegészíteném (4) a helyesen gyakorolt *imádsággal és közösséggel*. Kálvin és mások a három ismérv közül csak az első kettőt sorolták kifejezetten ide, azonban a fegyelmet beleértették a sákramentumok biblikus kiszolgáltatásába (ld. az írás végén szereplő és a következő forrást: [Wikipédia: Marks of the Church](#)); szerintem a többihez is hozzátartozik (pl. 1Kor 5,11: közösség és úrvacsora; Jn 15,7; 1Jn 3,22; Zsolt 66,18; Mt 18,19: imádság). A **fegyelem biztosítja, hogy az egyház/gyülekezet a valóságban is megközelítse bibliái meghatározását: a valódi hívők közösségét**. Bár a Szentírás, a reformátorok és általában a protestáns hitvallási iratok világosan fogalmaznak a témánkba vágó kérdésekben, az egyházi és különösen az egyéni gyakorlat (nem is beszélve az egyéni nézetekről) általában erősen eltér a leírt elvektől – kiváltképpen mai, pluralista társadalmainkban. Az alábbiakban a református és evangélikus gyakorlatot szemügyre vesszük. Előrebocsátom, hogy belülről is meg tapasztaltam a református és evangélikus egyházat, s ha már nem is járok a gyülekezeteikbe, ma is ismerem több olyan tagjukat, akiket nagyra becsülök. Különösen David Bosch *Paradigmaváltások a misszió teológiájában* c. könyve alapján pedig úgy látom, hogy ha nem is felelnek meg az egyházfegyelem bibliái kritériumának (mint ahogy talán egyetlen gyülekezet sem felel meg igazán mindegyik kritériumnak), Isten azért felhasználta és használja őket is országában.

2. A **Biblia** elég világos útmutatást nyújt az intést, fegyelmestést illetően. Pl.: „Ha azzal vétkezik valaki, hogy átkozódást hallott, és bár tanúja volt, akár látta, akár megtudta a dolgot, de nem jelenti, bűnrészessé válik!” (3Móz 5,1). „Ne terjessz rágalmatok néped között! Ne törj felebarátod életére. Én vagyok az Úr! Ne gyűlöld szívedben atyádfiát! *Fedd meg bátran honfitársadat, hogy ne légy részese a vétkében.* Ne légy bosszúálló, se haragtartó a népedhez tartozókkal szemben. Szeresd felebarátodat, mint magadat! Én vagyok az Úr!” (3Móz 19,16-18.) „Ha valakinek engedetlen és konok fia van, nem hallgat sem apjának, sem anyjának a szavára, és még ha megfenyítik, akkor sem hallgat rájuk, ragadja meg őt apja és anyja, vigyék ki a város véneihez a helység kapujába, és így szóljanak a város véneihez: Ez a fiú engedetlen és konok, nem hallgat a szavunkra, dorbézoló és részeges. Akkor kövezzék azt halálra a város férfiai mind. Így takarítsd ki a gonoszt a magad köréből! Az egész Izráél hallja meg ezt, és féljen!” (5Móz 21,18-21.) „Aki szereti az intelmet, szereti a tudást, aki pedig gyűlöli a feddést, az ostoba marad” (Péld 12,1). **Jézus** mondja: „Ha vétkezik atyádfia, *menj el hozzá, intsd meg négy szemközt:* ha hallgat rád, megnyerted atyádfiát. Ha pedig nem hallgat rád, végy magad mellé még egy vagy két embert, hogy két vagy három tanú szava erősítsen meg minden vallomást. Ha nem hallgat rájuk, mondd meg a gyülekezetnek. Ha pedig a gyülekezetre sem hallgat, tekintsd olyannak, mint a pogányt vagy a vámszedőt” (vagyis mint a legpogányabb hitelent; Mt 18,15-17).

3. **Pál és a többi apostol** hasonlóan ír, kitérve néhány konkrétumra és gyakorlati alkalmazásra is: „Testvéreim, ha valakit tetten is érnek valamilyen bűnben, ti, akik lelki emberek vagytok, igazítsátok helyre az ilyet szelid lélekkel. De azért vigyázz magadra, hogy kísértésbe ne essél!” (Gal 6,1). „Hanem intsetek egymást minden napon, míg tart a ma, hogy egyikőtök se keményítessék meg a bűnnek csalárdsága által” (Zsid 3,13; Károli). „Testvéreim, ha valakit köztettek eltevelyedik az igazságtól, és megtéríti valaki, tudja meg, hogy aki megtérített egy bűnös a tevelygés útjáról, megmenti annak a lelkét a haláltól, és sok bűnt elfedez” (Jak 5,19-20). Bizonyos értelemben mindnyájan a bűn függő, sokszorosan visszaeső rabjai vagyunk, és az (Anonim) Alkoholistákhoz/Drogfüggőkhöz/Szexfüggőkhöz stb. hasonlóan nem mondhatjuk, hogy végleg „kigyógyultunk” vagy kigyógyulni igyekszünk belőle, hanem Krisztus erejével arra törekszünk, hogy lehetőleg ma/most ne vétkezzünk (amire van reális esélyünk, ld. Róm 7,24k; 8). Ha

pedig netán elbukunk, bűnünket megvallva haladhatunk tovább (1Jn 1,9; Fil 3,13-14). Felelősek vagyunk a függősegek előidézéséért és tagadásáért, a gyógyulás elutasításáért, de (különösen mások esetében) fontos szem előtt tartanunk, hogy a „gyógyulás” nem mindig következik be azonnal!

4. Mindennél jobban idetartozik, de terjedelmi okokból nem idézem a gyülekezeti **fegyelemről szóló leghosszabb igazszakszt**, az 1Kor 5-öt, melyben a távol levő Pál megírja döntését a korinthusi gyülekezetnek: „Úgy ítéltém, hogy miután az Úr Jézus nevében összegyűltünk, ti és az én lelkem, a mi Urunk Jézus hatalmával, átadjuk az ilyet [az apja feleségével élő »keresztényt«] a Sátánnak, teste pusztulására, hogy lelke üdvözüljön az Úrnak ama napján” (4-5. v.). Majd megfogalmazza az elvet: „*ne éljetelek közösségben azzal, akit bár testvéreim neveznek, de parázna vagy nyereszkedő, bálványimádó vagy rágalmozó, részeges vagy harácsoló.* Az ilyennel még együtt se egyetek” (11. v.; az utóbbi mondat az úrvacsorára is érthető, vö. 2Jn 9-11). Az 1Kor 6,1-11-ben pedig hozzátesszi az apostol, hogy a hívők „peres ügyeit” a gyülekezetben kell megítélni – bár sokszor jobb, ha ilyenkor eltűrik a sérelmet és a kárt. Végül így figyelmeztet: „*Ne tévelyegjetelek: sem paráználkodik, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem bujálkodók, sem fajtalanok, sem tolvajok, sem nyereszkedők, sem részegesek, sem rágalmozók, sem harácsolók nem fogják örökölni Isten országát*” (9-10. v.). Az lge az **üdvösséget kizáró bűnök** közé sorolja még a következőket: gyávaóság és hitelenség, utálatosság, gyilkosság, varázslás, hazugság (Jel 21,8); „ellenesgeskedés, viszálykodás, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, pártoskodás; irigység... tobzódás és ezekhez hasonlók” (Gal 5,19k). Ezek bizonyára feltétlenül intést/fegyelmestést igénylő „halálós bűnök” (1Jn 5,16; vö. 5Móz 22,26).

5. Úgy látom, hogy a Biblia szerint a **bűn miatti gyülekezeti fegyelmestés utolsó lépése** (a kizárás) mindig a **gyülekezetnek azt az ítéletét jelenti, hogy a vétkes valójában hitetlen** („pogány”; Mt 18,17), függetlenül attól, hogy előtte valóban megtért hívő volt-e. Ezért teszi hozzá Jézus: „Bizony, mondom nektek: amit megkötök a földön, kövte lesz a mennyben is, amit pedig feloldtok a földön, oldva lesz a mennyben is” (Mt 18,18), és ezért adja át Pál a vétkeszt „a Sátánnak” (1Kor 5,5; 1Tim 1,20). Ez óriási felelősséget ró a gyülekezetre a fegyelmestés tekintetében. Persze az utóbbi jézusi igét helyesen kell érteni: csak akkor igaz, ha a gyülekezet jól végzi a dolgát – de tévedhet, és néha téved is: megtűrt olyanokat, akiket nem kéne (2Kor 11,19k; Jel 2,15k.20), másokat pedig tévesen zár ki (3Jn 10).

6. A **bibliái elvekből következnek**, hogy ha egy mód van rá, **élőszóban** intsünk a gazdagabb kommunikáció miatt, bár amint a fenti és más példák mutatják, *írásban* is lehet – mindig lehetőséget adva a másiknak a **védekezésre**. A *másokat hátuk mögött szidókat állítsuk le*, a besározott harmadik felé irányítva (vagy ha erre nem hajlandók, akár meg is intve) őket – a „tanúk” előtti, 2. szintű fegyelmestési lépésnek is az érintett jelenlétében kell történnie. Az *intés függhet a bűn jellegétől* (pl. szándékoságától, ld. 4Móz 15,27-41). Kálvin különbséget tett magán- és nyilvános bűnök, gyarlóságok, gaztettek és cégéres bűnök között (ld. alább, Fontos kérdéseink).

7. **Mielőtt intésre gondolnánk, általában sok más lehetőségünk és/vagy kötelességünk van.** Pál ebben is követendő: „*Mint Krisztus apostolai élhettünk volna tekintélyünkkel, mégis olyan szeliden léptünk fel köztettek, mint ahogyan az anya dajkája gyermekeit. Mivel így vonzódtunk hozzátok, készek voltunk odaadni nektek nemcsak az Isten evangéliumát, hanem a saját lelkünket is, mert annyira megszerettünk titeket. Hiszen emlékeztek, testvéreink, a mi fáradozásunkra és vesződségünkre: éjjel és nappal dolgoztunk, hogy senkit meg ne terheljünk nálatok, és úgy hirdettük nektek az Isten evangéliumát. Ti vagytok a tanúm és az Isten: milyen szentek, igazak és feddhetetlenné váltunk köztettek, akik hisztek. Aminthogy azt is tudjátok, hogy mint gyermekeit az apa, mindenkit egyenként intettünk és buzdítottunk, és kérve kértünk titeket: éljetelek az Istenhez méltó módon, aki az ő országába és dicsőségébe hív titeket*” (1Thessz 2,7-12). Bővebben lásd Ken Sande: *Béketeremtők* (Harmat, 2015, issuu.com/harmatkiado/docs/harmat_beketeremtok_lapozgato_rw360.org.)

I. Reformátusok (presbiteriánusok, kálvinisták)

1. **Kálvin** Genfben valósíthatta meg radikális reformját (túlzottan is) szigorú erkölcsi elvei alapján – melyek szerint „ha az ember megnyerte Isten kegyelmét, méltóvá kell magát tenni ahhoz, egész élete tisztasága által”. Ő és követői ehhez is tartották magukat: Genf kb. 5000 férfitlakosa közül „négy év alatt 8-900-at fogtak el, 76-ot száműztek és 58-at végeztek ki” – köztük Servet (Szervét) Mihályt. „A fényűzést nagyon üldözték, még a legártatlanabb játékokat és mulatságokat, zenét, táncot is keményen büntették, jaj volt annak, ki isteni tisztelet alatt mosolygott.... Alig volt nap prédikáció nélkül, vasárnap pedig négyszer mentek templomba. Világinak sem volt szabad elmaradni soha” (Nagy képes világtörténet, szerk. Marczali Henrik, VII. kötet, II. rész, X. fejezet: [Kálvin reformja](#)). Az egyházfegyelemmel kapcsolatos nézeteit pl. „A keresztyén vallás rendszere” c. művében fejtette ki részletesebben (Institutio Christianae

[HR1] megjegyzést írt: LIBRE OFFICE-BŐL EXPORTÁLNI!!!!

figyelmeztetési folyamat továbbvitelét. A **megbocsátás** azt jelenti, hogy nem hánytorgatjuk fel többé az esetet. Ehhez persze szükséges a bűn megbánása, megvallása és elhagyása, szükség esetén a jóvátételt is beleértve (ami az első századokban 15-20 évig vagy a halálig is tarthatott, ld. hivo.hu/ktma.htm, I.B.8.). A testvéri kapcsolat helyreállítása mindig közvetlen cél, azonban a bizalom helyreállása hosszabb időt vehet igénybe. A „tanúk” (Mt 18,16; vö. 2Kor 13,1) lehetnek a gyülekezet vezetői is, de ilyenkor még nem vezetői minőségükben szerepelnek, s csak a következő, gyülekezeti szintre lépéskor válnak tanúvá, arról tanuskodva, ami jelenlétükben a két fél között lezajlott. Nyilvános és súlyos bűnök esetén a figyelmeztetést magasabb szinten is kezdhethük (Gal 2,11-14; 1Tim 5,19k).

4. Adams az önfegyelem, majd a négy szemközti, tanú(k) előtti és gyülekezet előtti intés figyelmeztetési folyamatát kiegészíti egy befejező lépéssel is, amely a világnak/Sátánnak történő átadást (vagyis az egyház/gyülekezet védett köréből való kizárást) követően – szükség esetén – a **világi büntető intézkedések, jogkövetkezmények foganatosítását** jelenti. Az 5Móz 17,8-13-ban „a gonosz kitakarítása” – „Ha pedig valaki elbizakodottan azt meri tenni, hogy nem hallgat arra a papra vagy bíróra, aki ott áll Istenednek, az Úrnak szolgálatában, az az ember haljon meg. Így takarítsd ki a gonoszt Izráelből! (12. v.) – párhuzamban áll Pálnak az 1Kor 5,13-ban használt kifejezésével: „Távolítsátok el azért a gonosz magokat magatok közül!” Eszerint az őszövetségi halálbüntetésnek az Újszövetségben a gyülekezetből való kizárás felel meg. Mivel a gyülekezetnek nincs hatalma bárkit halálra/börtönre stb. ítélni, ezért kell ezt a feladatot szükség esetén rábíznia a világi hatóságokra. (A Mt 15,4-6 és a Róm 13,4 egyértelművé teszi, hogy az Újszövetség is a halálbüntetést támogatja: „Ha azonban a rosszat teszed, akkor félj, mert [a világi hatalom] nem ok nélkül viseli a kardot, hiszen ő Isten szolgálója, aki az ő haragját hajtja végre azon, aki a rosszat teszi” – a „kard/gyevert” az élet kioltására való. Vö. Greg Koukl cikkével: str.org/articles/capital-punishment-is-man-a-machine-or-a-moral-agent és Scott Rae *Erkölcsei döntések* c. könyvével.) Meggyőződésem, hogy ezt az elvet (is) a **Szentlélek vezetésével** kell alkalmaznunk, nem pedig automatikusan, törvénykezve. Pl. az Őszövetség halálbüntetést szabott ki arra, aki szüleit gyalázza (szidalmazza, 2Móz 21,17; Mt 15,4; Károl), vagy havi vérzés idején el nemi életet (3Móz 20,18; ennek valószínűleg higiéniai, egészségügyi és a szaporodást segítő oka is volt). Azonban pl. a (családon belüli) (rendszeres) nemi erőszak elkövetőjét vagy a gyilkost akkor is bíróságra kell juttatnunk, ha „bocsánatot kért bötönsáért” (ld. Russell Moore itt hivatkozott [cikkét](#)). Adams szerint a kizárásnak az úrvacsorától való eltiltást is magában kell foglalnia („Az ilyenek még együtt se egyetnek”, 1Kor 5,11), ami megoldható pl. a **zárt úrvacsorai közösséggel** (csak a gyülekezeti tagok úrvacsorázhatnak).

5. Végül Adams az **eltérő gyülekezetekhez/felekezethez tartozó vagy azokat váltogató, „kóborló” hívók** esetével is foglalkozik. Új tag felvételekor a fogadó gyülekezetnek meg kell(ene) vizsgálnia a hozzá érkező hívó háttérét. Ha korábbi gyülekezetéből bűn miatt kizárták (vagy a kizárás megelőzése érdekében távozott onnan), akkor a felvétele előtt rendeznie kell(ene) ügyét a régi gyülekezetével. Amennyiben ez nem történik meg, a régi gyülekezet lelkes vezetői megbeszélés(ek)e)t folytathatnak az új, fogadó gyülekezet lelkes vezetőivel az ügy megfelelő rendezése érdekében. Ugyanez az eljárás követhető a két gyülekezethez tartozó hívók vitás ügyei esetében. Ha az egyik gyülekezet elutasítja a problémát biblikus megoldását, indokolt esetben a másik gyülekezet **„nem egyháznak/gyülekezetnek” nyilváníthatja** azt. (Természetesen az ilyen közösségekben is lehet valódi lelki élet, de az inkább a hívó egyénekhez kötődik, mivel a Biblia értelmében nem alkotnak egyházat/gyülekezetet.) Mindez általában nem vonatkozik a hitelvi különbségekből eredő vitákra és gyülekezetváltásokra. A helyesen alkalmazott figyelmeztetés nem könnyű, de **Jézus a különleges jelenlétét és imameghallgatását ígéri** azoknak, akik azt gyakorolják (Mt 18,19k).

6. Magam annyit tennék hozzá a 2. bekezdésben említett **helyes tanítást** illetően, hogy a helyes (ön)figyelmeztetést nagymértékben akadályozza az a népszerű „újkálviniista” nézet, mely szerint a hívó embernek nem kell számat adnia tetteiről az ítélő Isten előtt; Krisztus neki tulajdonított igazsága megold minden ilyen problémát; Isten elfogadja őt „úgy, ahogy van”, nem kell megváltoznia, nem kell olyan komolyan vennie önmagát, valamint a hívó csak abban tér el a hiteltől, hogy meg vannak bocsátva a bűnei. Ezzel szöges ellentétben áll a teljes Újszövetség egyöntetű tanítása, mely szerint **Isten a cselekedeteink alapján fog megítélni mindnyájunkat**. Akkor lehull rólnk a lepel, véget ér a képmutatás és az önáltatás, kitudódik minden titok (Lk 12,2k). A hitünk valóságát ugyanis nem a teológiai helyessége szavatolja (igazolja), nem is az, amit magunkról (vagy a hitünkéről) hiszünk, hanem az életünk, a tetteink. *„Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, aszerint, amit e testben cselekedett: akár jót, akár gonoszt.”* (2Kor 5,10; vö. Róm 2). Jézus mondja: „Aki a jót tették, az életre támadnak fel; akik pedig a rosszat cselekedték, az ítéletre támadnak fel” (Jn 5,29; vö. Mt 7,21-27; 25,31-46; 12,35k: „minden haszontalan szó!” számat fogunk adni). „Aki

győz, örökölni fogja mindezt, és Istené leszek annak, az pedig fiam lesz. De a gyáváknak és hitetleneknek, az utálatosoknak, gyilkosoknak és paráználknak, a varázslóknak és bálványimádóknak, és minden hazugnak meglesz az osztályrésze a tűzzel és kénnel égő tóban: ez a második halál” (Jel 21,7k). Bővebben ld. hivo.hu/itelet.htm. Krisztus nemcsak elméletben/jogilag tulajdonítja nekünk az igazságát, hanem az életünk valóságos, gyakorlati részévé akarja azt tenni. Az, hogy szentnek tekint minket, nem pótolja a tényleges megszentelődésünk elvárását/normáját/ követelményét. Mint mondta: „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat”; és „**Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes**” (Mt 5,16.48; vö. 1Jn [„a cselekvő szeretet és szentség levele”]). Nem adhatjuk alább a célt – minden erőnkkel törekednünk kell erre, és egymást is ebben kell segítenünk. Figyelembe kell vennünk az egyéni nehézségeket, családi stb. hátteret, „betegségeket”, különösen másoknál), de mindez nem ment fel (teljesen) a felelősség alól senkit (különösen saját magunkat).

7. A **figyelmeztetés túlhangsúlyozása több szempontból veszélyes**. Vezetethet törvényeskedéshez, képmutatáshoz, túlzott szigorhoz, leuraláshoz, kiskorúsításhoz, a vezető személyiségének másolásához (ld. Szalai András: Torz gyülekezetideálok, apologia.hu/loadasok/letoltheto), indokolatlan félelemhez, a gyülekezet légkörének megromlásához, a növekedés, az önálló kezdeményezés és próbálkozás elfojtásához stb. Sosem a figyelmeztetés a végső cél, sőt jobb, ha az általában nincs is a képből, inkább a háttérben marad mint végső eszköz. A szeretet „mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr” (1Kor 13,7; vö. Péld 11,13 [„A rágalmazó titkokat tár fel, de a hűséges lélek leplezi a dolgot”]; 18,21; 19,11 [Károl]; 20,19). Először mindig óvatosan, tapintattal, alázattal közelítsük meg a problémát, inkább kérdezve, mint vádolva, hisz mindig töredékes, hiányos az ismeretünk (1Kor 13,9kk), így megeshet, hogy rosszul ítéljük meg a dolgot, vagy a testvérünk az utolsó információk óta megbánta, elhagyta (és megvallotta) bűnét. A konfrontáció jogát általában ki kell érdemelni, és az egyházfegyelmet ritkán kell alkalmazni – nem ebben gondolkodva, többnyire inkább csak „fenyegető” lehetőségként meghagyva azt. Ld. még Tapolyai Emőke előadásait (szabados.com/media2/audio2.html) és Fabinyi Tamás *Tízszabadság* c. írását (peterfy.hu/hu/node/77), mely Ernst Lange *A 10 nagy szabadság* c. műve (és a tízparancsolat) nyomán született.

8. A jelen témát illetően ld. még honlapomon [A szüntelen öröm, békesség, boldogság titka](#), [Szabad akaratunkból megszerezhetjük-e elveszítettünk-e az üdvösségünket?](#), [A teljes evangélium](#), [Keresztény ember vétkezhet-e szándékosan?](#) című írásaimat és Wesley prédikációját a rágalmazásról és intésről (hivo.hu/wesalap.htm#P49), valamint a Kis Tükör füzetek sorozat 7. tagját, Daniel E. Wray „Egyházfegyelem” c. írását (Koinónia, 1999) és Szabados Ádám „Krisztus egyházának ismertetőjelei” c. munkáját (docplayer.hu/1487206-Krisztus-egyhanazak-ismertetojelei.html).

Hargitai Róbert (www.hivo.hu), 2009. 08–(2021.09.)

Változtatás nélkül szabadon másolható.

Minden emberi nézet (rendszer) tartalmaz hibákat – az enyém is. Az itt kifejtett nézeteim csupán szerény véleményemet tükrözik (és azt sem feltétlenül naprakészen), kéretik saját felelősségre olvasni!